

УДК 33994

Чучка І. М.*, Білак Г. Г.**

ВПЛИВ ТРАНСКОРДОННОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ФОРМ МІЖНАРОДНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ

В сучасних умовах глобалізації світогосподарських відносин розвиваються і набувають суттєвого значення регіональні зовнішньоекономічні відносини, які на європейському континенті проявляються у реалізації транскордонного економічного співробітництва.

Початок ХХІ століття позначений докорінними соціально-економічними і політичними змінами в країнах Центральної і Південно-Східної Європи. Ці зміни все більш помітні в Україні, яка стала на шлях формування ринкової економіки. Але щоб це формування стало ефективним, необхідна інтеграція України перш за все в європейську, а в перспективі – в міжнародну економічну систему через різні форми співробітництва із зарубіжними партнерами. Одна із форм такого співробітництва – міжнародне регіональне економічне співробітництво і, зокрема, його складова – прикордонне співробітництво.

Соціально-економічний розвиток країн Центрально-Східної Європи, які вже стали членами ЄС і межують із областями Українських Карпат, активізує значення прикордонних регіонів, які умовах європейських інтеграційних процесів розглядаються як важливий чинник міждержавного співробітництва. Об'єктивною перевагою транскордонного співробітництва прикордонних регіонів сусідніх країн є подібність природних та історико-економічних умов. Це зумовлює однотипність галузево- та територіально-функціональних структур господарства.

Для сучасної Європи характерним є швидкий розвиток міжнародного співробітництва регіонів – однієї з особливо ефективних рушійних сил європейської інтеграції та об'єднання народів. Співробітництво між регіонами у Європі вносить важливий вклад в зміцнення демократичної та політичної стабільності в державах, в їх економічний, екологічний, культурний та соціальний розвиток. Є значні досягнення такої співпраці, особливо у сфері соціальної згуртованості, навколишнього середовища, культури і освіти. Регіони є головними підвалинами демократії, вони – опора культурного різноманіття в Європі, головні партнери в соціальному та культурному розвитку. Тому саме вони мають взяти на себе відповідальність у тих галузях, де в них є перевага: в економіці, культурі, захисті довкілля, в регіональному та загальнодержавному плануванні, науці тощо. Велика різноманітність регіонів обумовлює чималу кількість моделей та структур, що визначають регіональний розвиток.

Міжтериторіальне співробітництво означає будь-яку взаємоузгоджену діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними общинами та владами двох або більше договірних сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми органами влади, включаючи укладання між територіальними общинами та орга-

* к.е.н., доцент кафедри менеджменту та управління економічними процесами, Мукачівський державний університет

** старший викладач кафедри менеджменту та управління економічними процесами, Мукачівський державний університет

нами влади інших держав угод про співробітництво. Таким чином, найбільш широким поняттям є міжтериторіальне співробітництво, яке визначає право територіального органу влади будь-якого рівня співпрацювати з відповідними територіальними органами влади інших держав. Міжрегіональне співробітництво окреслює правові рамки територій, що стоять на другому після центрального рівня місці.

Роль транскордонного співробітництва багатогранна. Передусім воно є чинником інтеграційного процесу, що сприяє досягненню вільного руху товарів, людей та капіталів через кордон. По-друге, прикордонне співробітництво сприяє мобілізації місцевих ресурсів та їх ефективному використанню з метою підвищення життєвого рівня населення прикордонних територій. Воно зумовлює можливість об'єднання зусиль для вирішення спільних проблем у прикордонному регіоні, у тому числі для вирішення питань національної безпеки. По-третє, прикордонне співробітництво відіграє важливу роль як "полігон" для випробовування та адаптації європейського законодавства, інструментарію підвищення ролі регіонів, адаптації механізмів фінансової підтримки. Ця роль поширюється на всі види міжнародного співробітництва регіонів, в тому числі і єврорегіонів.

Євро регіони – одна з організаційних форм прикордонних відносин, де у межах своєї компетенції та за згодою центральних державних органів на базі спеціальних розширених повноважень щодо міжнародного співробітництва місцеві органи влади прикордонних областей мають можливість розробляти спеціальні комплексні програми економічної, культурної та гуманітарної взаємодії, реалізувати конкретні економічні проекти, вирішувати проблеми зайнятості, інфраструктури, екології. Єврорегіони можуть створюватися як юридична або не юридична особа, мають свою організаційну структуру та визначені джерела фінансування.

Єврорегіони на кордонах країн Східної Європи переважно створювалися в останнє десятиріччя і своєю стратегічною метою визначили вступ до ЄС. Пріоритетними напрямками діяльності єврорегіонів є розбудова інфраструктури, створення інтегрованого транскордонного регіону, розвиток сільських територій, захист довкілля, співпраця у сфері підготовки кадрів тощо. Організаційні структури переважно містять спільні підрозділи і національні бюро або паралельні структури з кожної сторони – учасника єврорегіону. У цьому випадку в рамках єврорегіону паралельно створювалися інформаційні центри, агенції регіонального розвитку, які, передусім, сприяли отриманню фінансової допомоги (за однаковими механізмами) для транскордонних проектів.

Узагальнення результатів діяльності Карпатського єврорегіону дозволило виділити загальні особливості прикордонної співпраці – це сприяння розвитку транскордонної співпраці між обласними органами влади (державною адміністрацією або радами). При цьому, органи управління нижчих ланок – район, селищна рада – фактично вилучені з системи транскордонного співробітництва. На нашу думку, доцільно було б використати схему єврорегіонів, яка базується на діяльності громадських організацій територіальних органів влади, асоціацій міст тощо

Виконання запланованих транскордонних заходів та ефективне здійснення євроінтеграційних процесів стає неможливим без залучення європейського та світового досвіду. Одним із найефективніших інструментів передачі "ноу-хау" є міжрегіональне співробітництво. На сьогодні Закарпатська область приймає участь у багатьох міжрегіональних програмах, серед них – активна участь у проекті "Міжнародна мережа інституцій регіонального розвитку Центральної Європи, регіонів Дунаю та Адріатики "СЕДА-2". В даному проекті представлені партнерські органи влади та розвиткові організації з наступних країн: Австрія, Німеччина, Італія, Франція, Греція, Іспанія, Словенія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща, Румунія.

Активна позиція Закарпатської області щодо здійснення міжрегіонального та транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграційних перетворень створює для Закарпаття передумови стати інноваційною територією для впровадження нових схем та пріоритетів роботи з Європейськими Фондами. Найкращі ініціативи, які були запроваджені на Закарпатті, мають мультиплікаційний ефект та впроваджуються в інших регіонах України. Отже, практична реалізація інтеграційних планів України залежить від компетенції та бажання вирішувати питання в містах, особливо в регіонах, що межують з країнами-членами ЄС та НАТО.

Таким чином, транскордонне економічне співробітництво є важливою складовою у розвитку міжнародного регіонального поділу праці, форми прояву якого сприяють подоланню кризових явищ як в економіці регіону, так і в державі в цілому.